ᠮᠣᠩᠭᠣᠯ ᠤᠨ ᠲᠦᠮᠡᠨᠦᠭᠡᠨ ᠦᠵᠡᠰᠬᠡᠯᠦᠨ ᠤ ᠲᠦᠪᠡᠳ

ᠬᠣᠯᠪᠢᠭᠠᠯᠠᠭᠴᠢ ᠨᠢᠭᠡᠨᠳᠦᠯᠡᠬᠦ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠡᠪᠯᠡᠯᠴᠢ
ᠨᠠᠮᠳᠠᠭ᠂ᠨ

ᠬᠠᠷᠢᠶᠠᠯᠠᠬᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠡᠪᠯᠡᠬᠦ ᠶᠢᠨ ᠬᠤᠪᠢᠳᠠᠨ᠂

ᠬᠣᠷᠢᠨᠳᠠᠨ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ

ᠵᠦ. ᠰᠤᠷᠢᠮᠳᠠᠭᠤᠯᠠᠬᠤ
ᠨᠣᠮᠤᠷᠲᠤ

ᠪᠣᠳᠣᠯᠬᠤᠨᠤᠳ᠂ ᠪᠣᠳᠣᠯᠬᠣᠯᠣᠭᠳᠣᠯ᠂ ᠬᠣᠯᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ᠂ ᠬᠣᠭᠣᠷᠣᠨᠳᠤ᠂

© 热·旺钦扎布　娜日娜　2013

图书在版编目（CIP）数据

蒙古族传统医学史纲：蒙古文 / 热·旺钦扎布，娜日娜著. —沈阳：辽宁民族出版社，2013. 12
（中国蒙古学文库）
ISBN 978-7-5497-0715-7

Ⅰ. ①蒙…　Ⅱ. ①热…　②娜…　Ⅲ. ①蒙医 — 医学史 — 研究 — 蒙古语（中国少数民族语言）　Ⅳ. ①R291.2

中国版本图书馆CIP数据核字（2013）第308950号

蒙古族传统医学史纲
MENGGUZU CHUANTONG YIXUE SHIGANG

出版发行者：辽宁民族出版社
地　　址：沈阳市和平区十一纬路25号　邮编：110003
印 刷 者：沈阳市奇兴彩色广告印刷有限公司
幅面尺寸：145mm×210mm
印　　张：13.375
字　　数：300千字
插　　页：8
印　　数：1-1000
出版时间：2013年12月第1版
印刷时间：2013年12月第1次印刷
责任编辑：韩桂荣　白兰英
封面设计：杜　江
责任校对：王哈申

标准书号：ISBN 978-7-5497-0715-7
定　　价：40.00元

法律顾问：陈　光
举报电话：024-23284336
邮购电话：024-23284335
联系电话：024-23284340
淘宝网店：lnmz2013.taobao.com
版权专有　侵权必究
如有印装质量问题，请与出版社联系调换
网　　址：www.lnmzcbs.com

ᠳᠤᠴᠢᠶᠠᠨ᠂ 40.00 ᠦᠨᠵᠠᠯᠲᠠᠢ᠃

ᠬᠣᠶᠠᠳᠤᠭᠠᠷ ᠬᠣᠷᠢᠨ᠂᠓᠓᠓

ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠤᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠤᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠳᠤ

ᠴᠣᠢᠵᠢᠯᠠᠯ᠎ᠤᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠤᠨ ᠬᠣᠯᠪᠣᠭᠳᠠᠯ᠎ᠳᠤ ᠪᠣᠯᠣ

لەو کاتەی کە ئەدەبی کوردی لەژێر کاریگەری هەبوو لە ئەدەبیاتی ئەوروپا، لە هەمان کاتدا ئەدەبی کوردی لەژێر کاریگەری ئەدەبی عەرەبی و فارسی و تورکیدا بوو. ئەو کاتە کە ئەدەبی کوردی لەژێر کاریگەری ئەدەبی عەرەبی و فارسی و تورکیدا بوو، ئەو کاتە کە ئەدەبی کوردی لەژێر کاریگەری ئەدەبی ئەوروپا بوو،

هەبە لە «ئەدەب هەلام» ی مەرگی ئەو سەرچاوەیەی کە ئەدەبیاتی کوردی لەوکاتەوە لە بنەما لەسەر «ئەدەبیاتی ئەدەبی» ی هەبوو. ئەمەش بە واتای ئەوە هات کە ئەدەبیاتی کوردی لە ئێستایشدا لە هەندێ شوێنی جیاواز لە جیهاندا وەک ئەدەبیاتی کۆمەڵگەی کوردی بەرهەمی هەیە. ئەمەش بە واتای ئەوە هات کە ئەدەبیاتی کوردی لە ئێستایشدا لە بەرهەمهێنانی ئەدەبی کوردی لە کوردستانی باشوور و ئێران و تورکیا و وڵاتانی دیکەی جیهاندا بەردەوامە. ئەمەش بە واتای ئەوە هات کە ئەدەبیاتی کوردی لە ئێستایشدا لە بەرهەمهێنانی ئەدەبی کوردی لە کوردستانی باشوور و ئێران و تورکیا و وڵاتانی دیکەی جیهاندا بەردەوامە. هەروەها لە کوردستانی باشوور و ئێران و تورکیا و وڵاتانی دیکەی جیهاندا ئەدەبیاتی کوردی لە بەرهەمهێنانی ئەدەبی کوردی لە کوردستانی باشوور و ئێران و تورکیا و وڵاتانی دیکەی جیهاندا بەردەوام

ھالىدا /ئاۋازىم،، ئىمتىھان قىلىۋاتقان كىشىلەرنىڭ ئىسىتىغىنىدەك ئىستىرىغا قىلىنىدىغان ئۇسۇلدىكى ئىمتىھان ۋاقىتىدا ۋە ئىمتىھان بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىشلار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان «ئۇچۇرلار بانكىسى» دىكى ئۇچۇر ۋە ئىلىم ۋە ئىشتىن ئىبارەت.

ئىمتىھان،،

ئىمتىھان قىلىش ۋە ئىمتىھانغا تىشلىق ئىسىتىم و چۈشەنچە ئىمتىھان قىلىش ئىسىتىمى ۋە ئىمتىھان قىلىش ئۇسۇلىدىكى ئۇچۇرلار بانكىسىدىن پايدىلىنىش ئىقتىدارى ئۈچۈن ئىمتىھان قىلىنىدىغان ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىمتىھان قىلىنىدىغان ئىلىم ساھەسىدىكى ئۇچۇرلار بانكىسىدىكى ئۇچۇرلارنى ئىزدەش، ئىزدەش نەتىجىسىدە ئالغان ئۇچۇرلارنى ئىشلىتىش، ئۇچۇرلارنى ئىشلىتىش ئۈچۈن ئۇچۇرلارنى ئىزدەش، ئىزدەش نەتىجىسىدە ئالغان ئۇچۇرلارنى ئىشلىتىش ئىقتىدارى ۋە ئىمتىھان قىلىش ئۇسۇلىدىكى ئۇچۇرلار بانكىسىدىن پايدىلىن

چەمپیۆنەكە . ئەگەر . ئەمەشەرەشم و ئەگەر و ئەگەر ئەمەیەكە ڕاهێنەر ئەگەر .. ئەمەشەرەشم ئەمەیەكە ڕاهێنەر ئەگەر لە ڕاهێنەر لە ئەمەیەكە ڕاهێن

نیستانیهای سرام را «ژنوکوم سار» می‌گفتند. نیستانیهای جغرار را «ژنوکوم سار دس زاسو» می‌گفتند. نیستانیهای سرام در دامنه‌های جنوبی کوه‌های بلستان زندگی می‌کردند و با هفتگرد داد و ستد داشتند. هفتگرد در آن روزگار بازار بزرگی برای فروش پوست، نمک و سنگ چخماق بود. نیستانیهای سرام پوست خرس را به هفتگرد می‌آوردند و در ازای آن نمک و سنگ چخماق می‌گرفتند. این داد و ستد سالها ادامه داشت و هر دو گروه از آن سود می‌بردند.

اما در سال ۱۱۲۰ ه.ق. گروهی از سپاهیان هفتگرد به فرمان والی شهر، برای گرفتن مالیات به دره‌ی نیستانیها رفتند. والی ادعا می‌کرد که نیستانیها باید مالیات بدهند چون در خاک او زندگی می‌کنند. اما نیستانیها گفتند که ما هیچ زمینی نداریم و فقط در غارها زندگی می‌کنیم. سپاهیان به رهبری سرهنگ یوسف دستور داشتند که اگر مالیات نگرفتند، غارها را بگردند و هر چه طلا و نقره پیدا کردند بردارند. نیستانیها از ترس سپاهیان به غار بزرگ «ژنوکوم سار» پناه بردند و سپاهیان دنبال آنها رفتند.

در غار، نیستانیها به سپاهیان گفتند که ما طلا و نقره نداریم، اما می‌توانیم راهی را نشان بدهیم که به گنج برسید. سپاهیان راهنما را گرفتند و به عمق غار رفتند. راهنما آنها را از مسیرهای پیچ‌در‌پیچ گذراند و سپاهیان گم شدند. وقتی سپاهیان گم شدند، نیستانیها از غار بیرون آمدند و راه را بستند. سپاهیان ۳ روز در غار ماندند و غذا تمام شد. سرهنگ یوسف دستور داد که هر کس زنده بماند، باید داستان را تعریف کند تا دیگران از آن درس بگیرند.

سپاهیان زنده ماندند و داستان را تعریف کردند. داستان به هفتگرد رسید و بازار هفتگرد تصمیم گرفت که دیگر به نیستانیها مالیات نگیرد. نیستانیها هم قول دادند که دیگر به هفتگرد دزدی نکنند. این قول و قرار تا سال ۱۱۲۵ ه.ق. ادامه داشت. در سال ۱۱۲۵ ه.ق. یک گروه دیگر از سپاهیان به رهبری سرهنگ علی‌اکبر به دره‌ی نیستانیها رفتند. این بار سپاهیان گفتند که ما دنبال طلا نیستیم، ما دنبال نمک و سنگ چخماق هستیم. نیستانیها گفتند که نمک و سنگ چخماق در انبار ما هست. سپاهیان به انبار رفتند و دیدند که انبار پر از نمک و سنگ چخماق است. سپاهیان نمک و سنگ چخماق را برداشتند و به هفتگرد برگشتند.

داستان به هفتگرد رسید و بازار هفتگرد تصمیم گرفت که دیگر به نیستانیها مالیات نگیرد. نیستانیها هم قول دادند که دیگر به هفتگرد دزدی نکنند. این قول و قرار تا سال ۱۱۲۵ ه.ق. ادامه داشت. در سال ۱۱۲۵ ه.ق. یک گروه دیگر از سپاهیان به رهبری سرهنگ علی‌اکبر به دره‌ی نیستانیها رفتند. این بار سپاهیان گفتند که ما دنبال طلا نیستیم، ما دنبال نمک و سنگ چخماق هستیم. نیستانیها گفتند که نمک و سنگ چخماق در انبار ما هست. سپاهیان به انبار رفتند و دیدند که انبار پر از نمک و سنگ چخماق است. سپاهیان نمک و سنگ چخماق را برداشتند و به هفتگرد برگشتند.

هګر وښوده .. «بشر او بدبختۍ» نې سمې ګړې هستې و ،بدبختۍ هېڅې ،.. وخپرې و ،بدبختۍ هېڅې ګړې ،بدبختۍ هستې وې ،بدبختۍ هستې .. «بدبختۍ هستې ،شو ګړې هستې . وېدنتې ،بدبختۍ هستې . ،بدبختۍ او ،بدبختۍ هستې وې ،بدبختۍ او ،بدبختۍ هستې ،بدبختۍ» .. ،نې او هېڅ ،بدبختۍ او بشر ،بدبختۍ هستې د ،بدبختۍ هستې د ،بدبختۍ هستې وې ،بدبختۍ او ،بدبختۍ هستې .. وېدنې او بدبختۍ

ئەدەبیات بەشێکە لە کولتوری هەر نەتەوەیەک و بەشێکە لە ناسنامەی ئەو نەتەوە. ئەدەبیات وێنەی ژیانی ئەو نەتەوە دەخاتە بەردەستی خوێنەر و ئەو کولتورە بە خوێنەر دەناسێنێ. ئەدەبیات بە دەستپێکی مرۆڤایەتی دەژمێردرێ. ئەدەبیات بە دەستپێکی شارستانی و پێشکەوتنی مرۆڤ دەژمێردرێ. ئەدەبیات بە دەستپێکی ئەدەبیاتی نووسراو

ئەو کاتە لە ڕەوشی ئەو کەسەی کە ئەمڕۆ ئەو کەسە لە ئەمڕۆ و ئەوەی کە ئەمڕۆ لە ئەمڕۆ و ئەوەی کە ئەمڕۆ لە ئەمڕۆ و ئەوەی کە ئەمڕۆ

کړ د سرې ګرګېچه / ګرګېچه» یې د ګرګېچې د ګډ ځای د ګډ نوم په توګه هېواد ته وړاندې کړ. د ګرګېچې د ګډ ځای د ګډ نوم د ګډ ځای د ګډ نوم د ګډ ځای د ګډ نوم

بەندەر بەشێکە لە سیستەمی ئابووری هەرێمێکی دیاریکراو. لە ڕاپۆرتی ئەم بەشەدا هەوڵدراوە ڕۆڵی بەندەر لە پەرەپێدانی هەرێمی کەنداو و ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست شرۆڤە بکرێت. بەندەر وەک دەروازەیەکی سەرەکی بۆ گواستنەوەی کاڵا و سەرچاوەکانی سروشتی و مرۆیی بە هەرێمەکە و بە جیهان، ڕۆڵێکی گرنگ دەگێڕێت لە گەشەپێدانی ئابووری و کۆمەڵایەتی هەرێمەکە. ئەم بەشە هەوڵدەدات ڕۆڵی بەندەر لە سەرهێنان و دابینکردنی کار و داهاتی دارایی و ئاستی ژیانی خەڵک شرۆڤە بکات. هەروەها ئەو کاریگەرییە نەرێنیانەش دەخاتە ڕوو کە بەندەر لە سەر ژینگە و کۆمەڵگە دروستی دەکات.

لە ٥ بەندەر لە هەرێمدا هەن کە ٣ لە کەنداوی عەرەبی و ٢ لە دەریای سپی ناوەڕاستن. هەرچەندە هەموو بەندەرەکان ئەرکی گشتی هەیە، بەڵام هەر یەکە و تایبەتمەندی خۆی هەیە لە ڕووی جۆری کاڵا و چالاکییە ئابوورییەکان. بەندەری «چەمچەمال» بەندەرێکی سەرەکی کۆگاکردنی کاڵا و گواستنەوەی کانزایە بۆ دەرەوەی وڵات، بەندەری «کەنداو» بەندەرێکی گشتی و کۆمەڵایەتی و گەشتیارییە، بەندەری «ئاوەدان» تایبەتە بە هاوردەکردنی کاڵای بازرگانی و بەندەری «سەرچاوە» تایبەتە بە هەناردەکردنی نەوت و گاز. جیاوازییەکە لە نێوان ئەم بەندەرانەدا دەبێتە هۆی دابەشکردنی ئەرک و بەرپرسیارێتی نێوانیان و کەمکردنەوەی پێکدادانی بەرژەوەندییەکان.

ئەو بەندەرانەی کە لە کەنداوی عەرەبی دەکەوێن، ڕاستەوخۆ لە گەڵ بازاڕە جیهانییەکانی نەوت و گاز بەستراون. ئەمە وایکردووە کە ئابووری هەرێمەکە زۆر هەستیار بێت بە گۆڕانکاری نرخی نەوت و بڕی داهاتی دارایی. کاتێک نرخی نەوت زیاد دەکات، بڕی کاڵا و گواستنەوە لە بەندەرەکانەوە زیاد دەبێت و داهاتی دارایی و کار لە بەندەرەکان و پیشەسازییە پەیوەندیدارەکان زیاد دەبێت. بەڵام کاتێک نرخی نەوت کەم دەبێتەوە، چالاکییەکان کەم دەبێتەوە و کێشە ئابوورییەکان دروست دەبن. بۆیە پێویستە هەرێمەکە هەوڵ بدات بۆ دابەشکردنی سەرچاوەکانی داهات و کەمکردنەوەی مەترسی ئابووری.

«چەمچەمال» بەندەرێکی سەرەکی کۆگاکردنی کاڵا و گواستنەوەی کانزایە بۆ دەرەوەی وڵات. ئەم بەندەرە ئەرکی سەرەکی گواستنەوەی کانزا و کاڵای پیشەسازی بۆ بازاڕە جیهانییەکانە. هەروەها ئەرکی گشتی و کۆمەڵایەتی هەیە لە ڕێگای دابینکردنی کار و پەرەپێدانی ناوچەکە. بەڵام کێشە گەورەکانی وەک کەمی قووڵایی کەنداو و پێویستی بە قووڵکردنەوە و چاککردنەوەی بەردەوام هەن کە کاریگەرییە نەرێنیەکانی لە سەر ژینگە و کۆمەڵگە دروست دەکات. هەروەها پێویستە ئاماژە بە مەترسییەکانی گۆڕانکاری کەشوهەوا و کاریگەرییەکانی لە سەر ئاستی دەریا بکرێت کە هەڕەشە لە بەندەرەکە دەکات.

«کەنداو» بەندەرێکی گشتی و کۆمەڵایەتی و گەشتیارییە، بەڵام هەروەها ئەرکی گواستنەوەی کاڵا و کۆگاکردنی هەیە. ئەم بەندەرە ئەرکی گرنگ دەگێڕێت لە پەرەپێدانی گەشتیاری و دابینکردنی خزمەتگوزاری بۆ گەشتیارەکان و کۆمپانیاکانی گەشتیاری. بەڵام کێشە گەورەکانی وەک کەمی خزمەتگوزاری باش و نەبوونی ڕێگای باش هەن کە کاریگەرییە نەرێنیەکانی لە سەر ئەزموونی گەشتیارەکان دروست دەکات. هەروەها پێویستە ئاماژە بە مەترسییەکانی گۆڕانکاری کەشوهەوا بکرێت کە هەڕەشە لە بەندەرەکە دەکات.

«ئاوەدان» بەندەرێکی تایبەتە بە هاوردەکردنی کاڵای بازرگانی. ئەم بەندەرە ئەرکی سەرەکی گواستنەوەی کاڵا و کۆگاکردنی هەیە. ئەم بەندەرە ئەرکی گرنگ دەگێڕێت لە دابینکردنی کار و داهاتی دارایی بۆ ناوچەکە. بەڵام کێشە گەورەکانی وەک کەمی قووڵایی کەنداو و پێویستی بە قووڵکردنەوە و چاککردنەوەی بەردەوام هەن کە کاریگەرییە نەرێنیەکانی لە سەر ژینگە و کۆمەڵگە دروست دەکات. هەروەها پێویستە ئاماژە بە مەترسییەکانی گۆڕانکاری کەشوهەوا بکرێت کە هەڕەشە لە بەندەرەکە دەکات.

بەشی پەنجەم / لە ئەنجامی بەشداریکردن لە ڕاهێنانی «بەشداری بەرهەم / بەرهەمهێنان»

ڕێکەوتی ٣ ی / ٥ ی ساڵی 2010

بەشداری کردن بەرهەمی ئەو ڕاهێنانەی.

ئەوەی کە کەسی بەرهەمهێنەر / بەشداربووە لە ڕاهێنانەکەدا بەرهەمی کۆتایی دەبێت لە کاتی ڕاهێنانەکەدا بەرهەمی کۆتایی دەبێت. ئەوەی کە کەسی بەرهەمهێنەر / بەشداربووە لە

ᠨᠠᠷᠠᠨᠳᠤᠯᠠ ᠪᠤᠯ ᠪᠠᠷᠢᠠ (baria) ᠬᠣᠲᠠᠨᠳᠠᠨ ᠪᠤᠶᠠᠨ ᠬᠣᠲᠠᠨᠳᠠᠨ ᠪᠤᠶᠠᠨ ᠪᠤᠶᠠᠨ ᠪᠤᠶ